

20.12.2023

Ulkoministeriö

Ulkoministeriön lausuntopyyntö asiassa VN/26656/2022

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta

Ulkoministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta.

Esityksen mukaan lakiuudistuksen tavoitteena on kansallisen sääntelyn yhteensovittaminen EU:n vientivalvonta-asetuksen kanssa ja vientivalvonnan tehokkaan toimeenpanon varmistaminen. Esityksessä ehdotetaan säädettävän uusi laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja samalla kumottavan voimassa oleva kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettu laki. Lakia on samalla tarkoitus kehittää siten, että varmistetaan vientivalvonnan tavoitteiden tehokas toteutuminen. Tämän johdosta viranomaisten toimivaltuuksia vientivalvonnassa ehdotetaan päivitettäväksi ja vahvistettavaksi.

Yleistä

Valtiovarainministeriöllä on yhdessä Tullin kanssa ollut mahdollisuus olla mukana kommentoimassa hallituksen esityksen Tullia ja sen valvontatehtäviä ja toimivaltuuksia koskevia säännöksiä jo esityksen valmisteluvaiheessa. Näin ollen, useat Tullin toimivaltuuksia ja toimintaedellytyksiä koskevat säännökset on saatu Tullin keskeisiä tehtäviä ja tarpeita hyvin vastaavaksi jo valmistelun aikana.

Lisäksi valtiovarainministeriö toteaa, ettei Tullin tehtäviin tai toimivaltuuksiin olla esityksessä tekemässä merkittäviä muutoksia voimassa olevaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettuun lakiin nähden. Tulli olisi edelleen kaksikäyttötuotteiden vientiä, välitystä, kauttakuljetusta ja siirtoja valvova viranomainen, mutta jatkossa lakiin kirjattaisiin lisäksi kaksikäyttötuotteisiin liittyvän teknisen avun tarjoamiseen liittyvän toiminnan valvonta.

Voimassa olevan lain suurin puute on ollut aineettomien kaksikäyttötuotteiden valvontaan liittyvät säännökset, jotka eivät ole mahdollistaneet Tullin tehtävien suorittamiseksi tullilaisissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöä aineettomien kaksikäyttötuotteiden valvontaan. Tämä on johtunut siitä, että voimassa olevan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain nojalla aineettomia tavaroita ja palveluita ei ole katsottu voitavan pitää tullilaisissa tarkoitettuina tavaroina, joiden valvontaan Tulli voisi soveltaa tullilaisissa tullitoimenpiteen suorittamiseksi säädetyjä toimivaltuuksia. Valtiovarainministeriö pitääkin myönteisenä ja vallitsevaa oikeustilaa selventävänä sitä, että ehdotetun lain 3 luvun 17 §:ään, jossa viitataan tullilain mukaisiin Tullin toimivaltuuksiin, on otettu nimenomainen säännös siitä, että vientivalvonnasta annetun lain 4§:n 2 momentin mukaisessa valvonnassa tullilaisissa tarkoitettuna tavarana pidetään myös EU:n vientivalvonta-asetuksen ja ehdotetun kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain mukaista kaksikäyttötuotetta.

Tullin tietojensaantioikeus

Esitetyn lain 14 §:ssä säädetään tiedon luovuttamisesta viranomaisten välillä. Säännös on tärkeä, sillä se vaikuttaa merkittävästi Tullin mahdollisuuksiin suorittaa kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa ja tämä koskee erityisesti aineettomia kaksikäyttötuotteita. Pykälän 2 momentti on muotoiltu siten, että siinä luetelluilla viranomaisilla ei olisi ehdotonta velvollisuutta luovuttaa tietoja, vaan tietojen luovuttamisesta päättäminen jäisi tietoja luovuttavan viranomaisen harkintaan.

Valtiovarainministeriö kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että aineettomien kaksikäyttötuotteiden vienneistä ja teknisen avun tarjoamisesta ei anneta vienti-ilmoituksia Tullille toisin kuin tullilaissa tarkoitettujen tavaroiden vienneistä, joista viejän tulee tehdä asianmukaiset tullii-ilmoitukset. Tämä johtaa siihen, että aineettomien kaksikäyttötuotteiden vientien ja teknisen avun tarjoamisen valvonta Tullissa perustuu vahvasti muilta relevanteilta viranomaisilta saatavien tietojen varaan. Aineettomien kaksikäyttötuotteiden tehokkaan valvonnan kannalta olisikin siksi parempi, jos muiden viranomaisten tietojen luovutus Tullille säädettäisiin laissa velvoittavammaksi.

Esityksen vaikutus Tullin resursseihin

Esitysluonnoksen osiossa 4.2.2, jossa käsitellään esityksen vaikutuksia viranomaisten toimintaan, todetaan Tullin osalta, että vaikka Tullin tehtävät säilyisivät nykytilaa vastaavana, mahdollistaisi ehdotettu sääntely aineettomien kaksikäyttötuotteiden tehokkaamman valvonnan. Käytännössä tämä tarkoittaa myös, että Tullin on kehitettävä uusia toimintatapoja aineettomien kaksikäyttötuotteiden valvontaan, minkä voidaan arvioida lisäävän Tullin työmäärää uusien toimivaltuuksien käytön alkuvaiheessa jonkin verran.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tarve lisäresursseille ei koske välttämättä vain uusien valvontamenetelmien käytön alkuvaihetta, vaan lisäresursssia tarvitaan mahdollisesti myös alkuvaiheen jälkeen esimerkiksi itse tarkastuksiin ja vuosittaisen tarkastussuunnitelman laatimiseen. Lisäksi on oletettavaa, että tehtävän laajeneminen vaatii Tullilta uudenlaista osaamista. Valtiovarainministeriö toteaa näiltä osin, että valvonnan aiheuttama lisätyömäärä tulisi pyrkiä hoitamaan Tullin nykyisten määrärahojen puitteissa. Mahdolliset lisämäärärahatarpeet käsitellään valtion talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Terhi Järvikare

VN/26656/2022-VM-13

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: